

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

”VARJE GÅNG PERSONALEN ANSTRÄNGER SIG OCH ANVÄNDER DRAMA LYSER DET I BARNENS ÖGON”

- En kvalitativ studie om pedagogiskt drama i förskolan

ANDREAS ERIKSSON OCH VICKTORIA ERIKSSON

Akademien för utbildning, kultur och kommunikation
Pedagogik
Självständigt arbete – förskolepedagogiskt område
Grundnivå, 15 hp.

Handledare: Lolita Gelinder
Examinator: Anette Sandberg
Termin VT

År 2021

MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS

Akademien för utbildning,
kultur och kommunikation

SJÄLVSTÄNDIGT ARBETE

Kurskod PEA098 15 hp

Termin VT År 2021

Andreas Eriksson och Vicktoria Eriksson

”Varje gång personalen anstränger sig och använder drama lyser det i barnens ögon”
- En kvalitativ studie om pedagogiskt drama i förskolan

” Each time the personnel makes an effort and use drama the children’s eyes light up”
- A qualitative study of drama-based pedagogy in preschool education.

2021

Antal sidor: 27

Den här studien utgår från förskollärares förhållningssätt och deras användande av pedagogiskt drama i förskolan för att utveckla barns lärande. Studien har utförts genom en kvalitativ ansats med semistrukturerade intervjuer med åtta förskollärare. I dataanalysen har vi använt oss av Sternudds (2000) drama pedagogiska perspektiv. Resultatet visar att förskollärare upplever både möjligheter och begränsningar i sitt arbete med pedagogiskt drama. Förskollärare beskriver även olika syften och metoder för att arbeta med det pedagogiska dramat för att främja barns utveckling och lärande. Slutsatsen av studien är att förskollärare är medvetna om både begränsningar och möjligheter med pedagogiska drama. Däremot tenderar förskollärare med ett positivt förhållningssätt mot pedagogiskt drama att se möjligheterna i stället för begränsningarna.

Nyckelord: Pedagogiskt drama, förskola, förskollärare, demokrati.

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställningar	1
1.2	Begreppsdefinitioner	1
2	Bakgrund	2
2.1	Historiskt perspektiv.....	2
2.2	Tidigare forskning.....	3
2.2.1	Barns utveckling och lärande.....	4
2.2.2	Demokratiuppdrag	5
2.2.3	Möjligheter och begränsningar med pedagogiskt drama i förskolan	6
2.3	Teori	7
2.3.1	Konstpedagogiska perspektivet	7
2.3.2	Personlighetsutvecklande perspektivet	8
2.3.3	Kritiskt frigörande perspektivet.....	8
2.3.4	Holistiskt lärande perspektiv.....	9
3	Metod.....	10
3.1	Forskningsansats	10
3.2	Datainsamling och tillförlitlighet.....	12
3.3	Etiska aspekter	14
3.4	Urvalskriterier.....	Fel! Bokmärket är inte definierat.
4	Resultatanalys	14
4.1	Det konstpedagogiska perspektivet	15
4.2	Det personlighetsutvecklande perspektivet	16
4.3	Det kritiskt frigörande perspektivet	18
4.4	Det holistiska lärande perspektivet	20
4.5	Sammanfattning av resultat.....	21
5	Diskussion	22
5.1	Resultatdiskussion	22
5.2	Metoddiskussion	25

5.3	Slutsats	26
5.4	Studiens relevans	26
5.5	Framtida forskning	27
	Referenslista.....	28
	Bilaga 1.....	
	Bilaga 2.....	

1 Inledning

I läroplan för förskolan, Lpfö18 (Skolverket, 2018) lyfts drama fram som en estetisk uttrycksform som barn ska få möjlighet att uppleva och uttrycka sig inom. Det innefattar att barn ska ges förutsättningar att kunna uttrycka tankar, kommunicera olika erfarenheter och upplevelser genom drama. Det står däremot inte i läroplan för förskolan, Lpfö18 (Skolverket, 2018) vad drama innebär sett till undervisning och utbildning i förskolan, eller i vilken omfattning barn ska få erfara drama.

I en artikel från Skolverket (2013) beskrivs drama som betydande då det skapar demokratiska medborgare, stärker barns utveckling, ökar samhörigheten i gruppen samt är en metod för att arbeta med värdegrundsfrågor. Genom att använda drama som metod kan förskollärare lyfta fram orättvisor i samhället som barn tillsammans kan utforska och finna lösningar på i grupp. Ett annat syfte med att använda drama är att skapa trygghet bland barn genom att bearbeta och hantera situationer i barns vardagsliv, exempelvis konflikter.

Under vår tid på förskolläraryrket har vi fått kunskap om att pedagogiskt drama är ett arbetssätt som kan främja barns mångsidiga lärande och utveckling. Däremot har vi erfarit, under vår verksamhetsförlagda utbildning, att det finns begränsningar i arbetet med pedagogiskt drama, eftersom förskollärare kan uppleva det som överväldigande och för att det finns en avsaknad av kompetensutveckling inom området. Mot denna bakgrund vill vi få en djupare förståelse för pedagogiskt drama inför vårt kommande uppdrag som förskollärare.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur förskollärare beskriver sitt förhållningssätt till pedagogiskt drama i förskolan, samt hur förskollärare beskriver att de använder sig av pedagogiskt drama för att främja barns utveckling och lärande.

- Vilken syn har förskollärare på dramaundervisning i förskolan?
- Vilka möjligheter respektive begränsningar tillskriver förskollärare pedagogiskt drama i förskolan?

1.2 Begreppsdefinitioner

Dramaturgi

Med dramaturgi menas hur en berättelse är strukturerad för att få fram det budskap som ska framföras i en viss kontext (Nationalencyklopedin, u.å.).

Reformpedagogik

Begreppet reformpedagogik innebär en samlingsterm för olika reformer av syften och

metoder inom undervisning (Nationalencyklopedin, u.å). I den här studien nämns John Deweys pedagogik; ”learning by doing”, vilket handlar om att utveckla barns självkänsla och kreativitet genom ställningstagande och reflektion (Erberth och Rasmusson, 2017).

2 Bakgrund

I detta avsnitt presenteras först pedagogiskt drama utifrån ett historiskt perspektiv, därefter presenteras tidigare forskning som följs av ett teoriavsnitt som utgår från Sternudds fyra dramapedagogiska perspektiv; det konstpedagogiska perspektivet, det personlighetsutvecklande perspektivet, det kritiskt frigörande perspektivet och det holistiskt lärande perspektivet.

2.1 Historiskt perspektiv

Drama som ord härstammar från antikens Grekland och betyder handla eller handling (Nationalencyklopedin). Att använda drama för att utveckla barn och elevers lärande skedde redan under 1400–1500-talet då Martin Luther förespråkade pedagogiskt drama som undervisningsmetod. Luther menade att om elever får lära med flera sinnen samtidigt ökade möjligheten för att erhålla ny kunskap (Erberth & Rasmusson, 2017). Att använda drama som metod för lärande fick dock bakslag under 1700–1800 talet då kritikerna menade att barn inte var kapabla till att se skillnad på verklighet och lögn, och att dramatisering skapade en onaturlig påskyndning av mognad i och med att barn gestaltade karaktärer som var mycket äldre än vad de själva var (Erberth & Rasmusson, 2017).

Under 1900 talet uppstod det en reformpedagogik där drama inom skolan fick ett uppsving. Inspirerat av Deweys learning by doing menade reformisterna att drama möjliggör för att barn ska få utveckla sin självkänsla och kreativitet. Ellen Key var tidigt en av de som ville reformera skolan från den auktoritära och strikta undervisningen i kunskapsskolan. Kunskapsskolan menade Key formade barn till individer av underkastelse och disciplin vilket Key inte ansågs som en sund norm. Key ville i stället uppmuntra till undervisning och utbildning som skapade fritt tänkande individer och inte individer som bara lyssnar och följer med strömmen (Erberth & Rasmusson, 2017).

Från 1960 och framåt har drama funnits integrerat inom skolans värld. Barn i grundskolan har haft det inskrivet i deras läroplan som metod för att utveckla demokratiska värderingar, kreativitet och sin egen självkänsla. Det finns i dagsläget skrivet i alla skolformers läroplaner hur drama och kreativitet ska användas för att främja barn och elevers lärande. I förskolans läroplan kan vi läsa “förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla förmåga att skapa samt förmåga att uttrycka och kommunicera upplevelser, tankar och erfarenheter i olika uttrycksformer som

bild, form, drama, rörelse, sång, musik och dans (Skolverket, 2018, s. 13–14). I läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet synliggörs det så här: “Eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper. De ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form ska vara inslag i skolans verksamhet” (Skolverket, 2019, s.9).

I läroplan för förskolan från 1998 nämns begreppet demokrati flera gånger. Dels nämns det att "förskolan vilar på demokratins grund. Därför skall dess verksamhet utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar" (Skolverket, 1998, s. 3). I den aktuella läroplan för förskolan nämns demokrati färre gånger än i tidigare läroplaner men båda läroplanerna lyfter vikten av demokratiarbetet i förskolan. I den nuvarande läroplan för förskolan går det att läsa: ”Arbetslaget ska förbereda barn för delaktighet och ansvar och för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle” (Skolverket, 2018, s. 16).

Pedagogiskt drama beskriver Erberth och Rasmusson (2017) som nutidens begrepp vid arbetet med drama i undervisningssyfte. Både drama och pedagogiskt drama kan betyda samma sak och ordet drama används i stället för pedagogiskt drama i grund- och förskolans styrdokument. I denna studie kommer pedagogiskt drama vara det begreppet som används då det förtydligar hur drama kan användas för att främja barns lärande och utveckling.

2.2 Tidigare forskning

I denna del av studien presenteras tidigare forskning kring pedagogiskt drama i förskola och skolan på olika platser i världen. Kapitlet utgår underrubrikerna 2.2.1 Barns utveckling och lärande samt 2.2.2 Demokratiuppdrag.

I sökningen av artiklar och avhandlingar till tidigare forskning och teoretiska perspektiv har vi använt oss av databaserna ERIC (ProQuest) och DiVA. För att hitta forskning riktad mot vårt valda område använde vi sökord och taggar som avgränsande sökresultaten. Taggar vi använde:” children”, “child education”, “aesthetics”, “drama aesthetics”, “2000–2021”, “peer-reviewed” “kindergarten” “preschool”, “early education”, “children aesthetics” och “kindergarten education”. Sökorden vi använde i databaserna var: “drama aesthetics”, “aesthetics”, kindergarten aesthetics”, “learn*”, “child*”.

För att jämföra och läsa vad Skolverket skriver om drama och kreativitet i förskolan, grundskolan och gymnasiet läste vi de tre läroplanerna för de tre skolformerna. De tre läroplanerna fann vi när vi besökte Skolverkets hemsida och vi ordsökte digitalt i läroplanerna efter begreppen “drama”, “estetik” och kreativitet”.

2.2.1 Barns utveckling och lärande

Det pedagogiska dramat fyller många funktioner i förskolan menar Tombak (2014), bland annat utvecklar det den sociala kompetensen hos individen då det sker ett samspel mellan olika individer där allas röster får bli hörda, vilket visar på ett demokratiskt förhållningssätt. Det utvecklar även barns kognitiva och känslomässiga förmågor då de fritt får visa och uttrycka sig tillsammans med sina kamrater. Vidare förespråkar Tombak (2014) den positiva effekt som drama har på barns lärande. Tombak (2014) nämner att genom att använda drama i undervisningen blir barn mer involverade med sina sinnen, vilket i sin tur ökar barns förmåga att befästa kunskap markant. Därmed fungerar drama som metod eftersom barn blir aktiva under sin läroprocess. Barn blir på ett sätt centrerade i ett lärande där de får uttrycka sig kreativt, kritiskt och känslomässigt i en lustfylld undervisning som sker kooperativt och socialt vilket ökar deras empatiförmåga.

Fredriksson (2013) har genomfört en studie där han intervjuade lärare i grundskolan om hur de beskriver att de arbetar med drama i sin undervisning. Studiens syfte är att lyfta fram hur drama kan förstås inom den pedagogiska praktiken. Det framkommer i resultatet att användningen av drama som metod i lärandet gynnar barn då undervisningen upplevs som roligare och mer intressant. Detta påverkar i sin tur motivationen till det bättre hos eleverna att lära sig. Resultatet visar även att i Sverige används pedagogiskt drama som en del av arbetet med den sociala kompetensen och självkänslan hos barn. Det till skillnad från andra nordiska länder som använder pedagogiskt drama för att utveckla de specifika uttrycksformerna som bild, musik och drama.

Charalambous och Yerosimou (2020) diskuterar vikten av drama i sin studie och de nämner att drama är ett sätt för barn att skapa ny kunskap, både verbalt och med hjälp av kroppen. Det handlar om att uttrycka någonting som är meningsfullt för det individuella barnet, och det kan ske exempelvis genom att barn får möta drama och arbeta med drama tillsammans med andra. Det utvecklar bland annat barns förmåga att uttrycka sig själva och att kommunicera med andra människor med hjälp av sitt kroppsspråk. I deras studie fick barn testa på att dramatisera en text genom olika lekar och aktiviteter för att i slutet av studien skapa sin egen digitala version av berättelsen. Syftet var att utveckla barns modersmål och studien visar att genom drama kan modersmålsutveckling främjas. Det visar sig att när förskolan arbetar med drama utvecklas barns språkutveckling åt det positiva, barn blir tryggare i att använda sitt hemspråk och det blir till en utveckling i barns språk. Studien visar även hur självförtroendet hos barn ökar under tiden de får möjligheten att arbeta med drama.

Cheung, He, Hui och Wong (2011) beskriver hur pedagogiskt drama integreras i deras läroplan i Hongkong. Anledningen till inkluderingen menar författarna är den

positiva effekten drama har för barns inläring. Pedagogiskt drama visar sig öka barns kunskaper i både matematik och språkutveckling. Studien problematiserar och lyfter däremot en svårighet kring lärares arbete med pedagogiskt drama. Författarna menar att lärare känner att de inte har kompetensen eller verktygen för att skapa undervisningssituationer med pedagogiskt drama som grund, det leder i sin tur att undervisningen i stället sker traditionell som tidigare och utan det pedagogiska dramats inflytande.

2.2.2 Demokratiuppdrag

Tombak (2014) förklarar att drama ger möjligheter för barn att undersöka olika roller och sociala problem, vilket kan bidra till att barn utvecklar förståelse för samhället och olika sociala relationer. Det kan också bidra till att barn lär sig problemlösning, eftersom de får testa på att tillsammans hitta lösningar på sociala problemen som de får uppleva genom pedagogiskt drama.

Öfverström (2006) beskriver hur social utveckling främjas främst genom dramatiseringar och rollspel av fiktiva händelser och dilemman som finns i samhället. Att barn och elever får uppleva fiktiva dilemman om till exempel orättvisa kan skapa reflektion hos individen som de sedan tar med sig ut i livet. Drama kan hjälpa individen att förstå olikheter men även likheter mellan olika människor. Det ger även barn möjligheter att upptäcka olika sidor hos varandra och enklare kunna diskutera problem i grupp. Det ger barn ett utbyte av erfarenheter som sedan kan se till att barn vill lära sig mer och söker efter ny kunskap för att förstå sin omvärld och andra människor ur ett större perspektiv.

Cheung, He, Hui och Wong (2011) nämner vikten av pedagogiskt drama sett till att utveckla barns kreativitet, då det kan bidra till ett reflekterande förhållningssätt hos individen. Genom reflektion kan barn se på exempelvis olika problem ur flera perspektiv och inte enbart utifrån sina egna åsikter. Studien visar även att pedagogiskt drama fungerar väl i syfte att förbättra barns problemlösningsförmåga då de får agera i olika situationer och diskutera tillsammans. Studien visar också att pedagogiskt drama kan stärka barns empatiska förmåga då de arbetar med att uttrycka känslor och tankar tillsammans med andra människor.

Eladi och Yerliyurt (2017) nämner att drama kan innefatta rollspel, improvisation, minspel samt simulering. Rollspel ger barn möjlighet att engagera sig i verkliga scenarion som kan vara främmande eller komplicerade, vilket orsakar att barn får uppmärksamma och hantera sina egna känslor i förhållande till situationen. Det kan bidra till att barn i slutändan kan överkomma rädslor, oavsett om de är känslomässiga eller sociala. Improvisation handlar om att agera utan manus, vilket innebär att barnet fritt kan agera vilken roll som helst utan att vara beroende av att komma ihåg vad karaktären ska göra eller säga. Det utvecklar barns grammatik, ordförråd samt deras uttal av ord. Minspel anses vara effektivt för att det är ett sätt

att uttrycka sig icke-verbalt genom att använda sig av rörelse, gester och uttryck. Det kan vara ett sätt för läraren att få med barn med språkliga begränsningar eller som är tillbakadragna. Simulering handlar om att involvera barn i diskussioner om olika problem vilket bidrar till att utveckla barns åsikter, argumentationsförmåga, problemlösning i grupp och analysförmåga.

2.2.3 Möjligheter och begränsningar med pedagogiskt drama i förskolan

I Fredriksson (2013) studie framgår det att en majoritet av lärarna i grundskolan som använder pedagogiskt drama i sin undervisning inte har en grundskollärarexamen, utan är utbildade förskollärare eller fritidspedagoger. Eftersom estetiska läroprocesser är en stor del av förskolan tror författaren att det har influerat dessa lärare när de börjat arbeta i grundskolan. Lärarna som hade en mer estetisk bakgrund valde att fortsätta arbeta med pedagogiskt drama som metod då det faller sig naturligt för dem. Det framkommer även i studien att det finns flertalet ramar som påverkar användningen av pedagogiskt drama i lärares undervisning. Dels beskriver författaren olika yttre ramar som tid där en del lärare menar på att det finns begränsningar sett till planering av pedagogiskt drama. Det nämns även fysiska, organisatoriska och sociala faktorer som lokaler, barngruppsstorlek och stöd från ledningen som kan begränsa huruvida lärare använde sig av pedagogiskt drama eller inte. Läroplan och styrdokument är en ram som lärarna anser vara betydande då estetik och drama står med men det finns inga tydliga riktlinjer för vilka mål som finns kopplat till drama eller hur arbetet med drama ska se ut i den pedagogiska undervisningen.

Att arbeta med pedagogiskt drama kräver en viss kunskap om agering, samt förståelse av dramaturgi. Studien lyfter att erfarenhet och kunskap kring pedagogiskt drama varierar mellan lärare och att det främst visar att det saknas kunskap kring hur pedagogiskt drama kan användas som metod. Hand i hand med detta går även synen på pedagogiskt drama och vem som ska genomföra dramaundervisning med barn, det vill säga om det är lärares eller dramapedagogers ansvar (Fredriksson, 2013).

Lindqvist (2019) har genomfört en studie gällande förskollärarstudenters reflektioner kring att använda sig av rörelse i förskolan, vilket innefattar pedagogiskt drama. Studien visar på att förskollärarstudenter läser 7,5 högskolepoäng estetiska läroprocesser och att dessa poäng innefattar musik, bild och pedagogiskt drama. Det är därmed en liten andel av förskollärarprogrammets 210 högskolepoäng som berör specifikt det pedagogiska dramat. Konsekvensen av detta är att studenterna tvivlar på sin egen pedagogiska förmåga då de saknar verktyg att använda sig av pedagogiskt drama i sin undervisning. Lindqvist (2019) resonerar att använda kroppen i lärandesituationer, bland annat genom pedagogiskt drama är en aspekt som är förbisedd på förskollärarprogrammet.

Öfverström (2006) undersöker i sin avhandling lärares syn på pedagogiskt drama som metod i undervisningssyfte. I hans studie visar det sig att pedagogiskt drama kommer med en problematik av tids- och kompetensbrist. Men han menar att om pedagogiskt drama används inom skolvärlden kommer barn erhålla möjligheten att utvecklas både kognitivt och socialt. Med kognitivt menar författaren dels att människor kan lära sig holistiskt genom att få uppleva och känna lärandet i till exempel dramatisering. Det sociala som kan utvecklas är människans självkänsla och självkänedom då människan blir bättre på att lyssna på vad andra människor delger, tala i grupp samt förstå andra individer.

För att motverka kompetensbristen i en studie gällande pedagogiskt drama erbjuds lärare kompetensutveckling i form av föreläsningar och aktivt deltagande i dramatiseringar. Effekten av det är att lärarna fick verktyg och självförtroende för att arbeta med drama i deras undervisning. I studien blir det tydligt genom att färre skolböcker används och att lärandet i stället går åt det holistiska hållet. Lärandet sker i stället med barn som får vara aktiva i dramaundervisningen, som sker på varierande sätt för att skapa en god undervisning. De lärarna som deltog i studien visar även positiv utveckling gällande sin egen yrkesprofession då de numera är mer kreativa i sin undervisning än innan studien genomfördes (Cheung, He, Hui & Wong, 2011).

2.3 Teori

Den här studien utgår ifrån Sternudds fyra dramapedagogiska perspektiv; Det konstpedagogiska perspektivet, det personlighetsutvecklande perspektivet, det kritiskt frigörande perspektivet och det holistiskt lärande perspektivet. Sternudds (2000) fyra dramapedagogiska perspektiv formades utifrån skilda dramateorier med syftet att förenkla och förtydliga mål, innehåll och metoder. Vidare ville Sternudd (2000) lyfta fram hur pedagogiskt drama kan främja barns demokratifostrande. Drama kan vara en naturlig del av undervisningen och vardagen i förskolan varav syftet med föreliggande studie är att undersöka förskollärares förhållningsätt gentemot pedagogiskt drama och hur pedagogiskt drama kan främja barns lärande och utveckling.

2.3.1 Konstpedagogiska perspektivet

Det konstpedagogiska perspektivet är det första perspektivet. Det finns enligt Sternudd (2000) två mål inom perspektivet; dels skapa interaktionen mellan individer och i interaktionen utveckla olika sociala förmågor, kreativitet och hela personligheten. Det andra målet handlar om att i en gemenskap skapa en föreställning, vilket tenderar att naturligt falla sig in i teaterföreställningar där improvisation, rollspel och olika forumlekar är de metoder som förekommer mest. De aktörer som deltar i teater måste tolka innehållet i en berättelse då den ursprungligen återfinns i en litterär form. Det går att uttrycka det som att texten blir mänsklig och hamnar i en kontext där dilemman konkretiseras. Föreställningen innefattar en

skildring av livet där deltagarna får möjligheten till ökad kunskap kring dilemman som går att återfinna i olika situationer. Deltagarna som deltar i en teateruppsättning måste gemensamt bestämma vad som ska förmedlas och framföras i deras föreställning, vilket innefattar att de lär sig processen kring teater och att tillsammans arbeta mot ett mål. Genom detta får deltagarna leva sig in i olika roller och erhåller kunskap kring de aktörer som befinner sig på en teater, exempelvis regissör, scenograf, dramatiker samt skådespelare. Det ger även kunskap kring kommunikation, konst, normer, värderingar samt en ökad språklig kompetens hos individen. En annan viktig aspekt i perspektivet är ge individen redskap att både skapa och söka kunskap genom att undersöka den verklighet som finns, men även att skapa den i samband med andra människor.

2.3.2 Personlighetsutvecklande perspektivet

Inom personlighetsutvecklande perspektivet är också dramatisering och agerande det som är metoden, men målbilden jämfört med det konstpedagogiska perspektivet skiljer sig. Ett av de två målen som Sternudd (2000) beskriver inom det personlighetsutvecklande perspektivet ämnar åt att utveckla barn till medvetna demokratiska individer där barn är medvetna om sina möjligheter i sociala situationer. Det andra målet handlar om att ge barn redskap för att kunna möta dessa vardagssituationer. Innehållet utgår ifrån vad barn erfarit, upplevt eller samtalat om och som kan vara en realitet i barns vardag. Som metod är det varierande sorter av rollspel och dramatiseringar som används. Med dramatisering och rollspel ska barn få erfara och uppleva hur det är att kommunicera, lyssna, visa omtanke och argumentera och genom det skapa en självkänsla och utvecklas som individ i ett demokratiskt samhälle. Ett fokus i rollspelen är deltagarnas upplevelser i de olika sociala rollerna samt hur handlingarna och dialogen kan förstås på individ-, grupp- och samhällsnivå. Det är det som sker i dramatiseringen som blir ett underlag för analys och reflektion i syfte att utveckla ett tänkande där reflektionen kring dialog och samspel är central för att utveckla kunskap kring historiska och samhällsliga händelser. Det är även ett sätt för individen att förstå sig själv i sammanhang med andra människor.

2.3.3 Kritiskt frigörande perspektivet

Det tredje perspektivet (Sternudd, 2000) beskriver är det kritiskt frigörande perspektivet. Det finns flera mål eller ett övergripande mål beroende på tolkning men huvudmålet inom perspektivet är att fostra normkritiska individer. De metoder som vanligast förekommer är rollspel och forumteater utan publik. Att arbeta med perspektivet innebär att någon skapar ett samhällsproblem, oftast ett scenario grundat i förtryck, normer eller orättvisor och där deltagarna i rollspelet ska med sina egna erfarenheter kommunicera och få förståelse för ojämlikhet. Syftet är att deltagarna ska bli medvetna om sin roll i samhället och hur de kan påverka orättvisor och bli solidariska medborgare.

Bearbetningsprocessen ska ske verbalt då reflektion, handling och ord ska skapa en mening. I teater sker detta genom att publiken tar sig an en roll och agerar i spelet, vilket påverkar situationen. Syftet med detta arbetsätt är att deltagarna ska få en inblick i det förtryck som samhället skapar. Men även att individerna har möjlighet att stoppa förtryck i dessa situationer. Det utvecklar individens förmåga till inblick i sina egna värderingar samt förmågan att omsätta dem i konkreta handlingar för att få mer erfarenhet för att på sikt kunna bygga ett samhälle där individer har kunskap kring olika maktstrukturer och deras påverkan på dem. Utifrån den förståelsen kan individen göra aktiva val för att motarbeta förtryck samt få en inblick i sitt eget handlande för att kunna skapa ett samhälle som är solidariskt.

2.3.4 Holistiskt lärande perspektiv

Kunskap som anses vara meningsfull skapas då en individ upplever en problematik på en känslomässig nivå som är subjektiv, men även ges verktyg att bearbeta dessa upplevelser på en nivå som är kognitiv. Perspektivet menar på att kunskap har en dimension som är universellt mänsklig oavsett ämnesområde som bidrar till en demokratisk fostran. I samband med detta är det kollektiva arbetet, den öppna dialogen och ett demokratiskt beslutsfattande en central del. Att arbeta holistiskt innebär att arbetet sker igenom svårlösta situationer som kan uppstå men att individens berättelse och erfarenhet inte ligger som grund för arbetet. Även om problematiken kan uppstå mellan två människor utgår dramatiseringen utifrån det underliggande problemet och inte den specifika situationen.

Människans problematik anses innehålla en värdering, ett kallat dilemma som återfinns i olika situationer där det väcks tankar och känslor hos en individ. Inom detta perspektiv används det oftast genom vad som kallas klassrumsspel. En central aspekt inom detta perspektiv är andra människor som anses vara viktiga för att skapa en inlärningsmiljö. Genom detta kan en individ få en bred kunskap kring den komplexa kulturen som finns runtomkring då det omgivande samhället är konstant närvarande. Det är i gemenskapen med den ledande pedagoger som solidaritet och ett gemensamt bestämmande kan ske. Deltagarna blir med i en process som är kommunikativ och kollektiv där beslut tas gemensamt i gruppen. Förståelsen kring det känslomässiga utvecklas och deltagarna får ökad förståelse för människans betydelse för olika dilemman. Det är i dialogen som deltagarnas språk utvecklas och där uttryck som är konstnärliga ligger till grund för att förstå olika dilemman.

	INNEHÅLL	FORM	DEMOKRATISK POTENTIAL
Konstpedagogiskt Konstnärliga uttryck som utvecklar individen socialt och personligt	Dramatikertext + agerande	Teaterföreställningar och konstnärliga dramatiska uttryck med olika tekniker	Erövra verktyg för att undersöka verklighet och skapa verklighet
Personlighets-utvecklande Demokratiska självständiga individer som förstår gruppdynamik	Vardagssituationer, kommunikationsmönster och gruppdynamik + agerande	Rollsformsformer och olika tekniker	Erövra verktyg för att förstå sig själv i relation till andra och på individ-grupp-sambandsnivå
Kristiskt frigörande Solidariskt samhälle och frigörelse från förtryck	Deltagarnas erfarenheter av dilemman och förtryck + agerande	Forumsspelformer, socioanalytiska rollspel + olika tekniker	Erövrar verktyg för att i ord och handling undersöka maktrelationer + hur förtryck kan hävas för att skapa solidariskt samhälle
Holistiskt lärande Insikt kunskap och förändring av individernas attityd till olika dilemman	Kunskap om naturvet., samhällsvet. och humanistiska problem + agerande	Klassrumsspel med lärare-i-roll + olika tekniker	Erövrar verktyg för att förstå meningen bakom problem sett ur naturvetenskap, samhällsvetenskap och humanism

Figur 1. Figur 4 hämtad från Sternudd (2000).

3 Metod

I följande avsnitt delges forskningsansatsen för studien, urvalskriterier med tillhörande tabell, datainsamling och tillförlitlighet samt etiska aspekter.

3.1 Forskningsansats

Syftet med studien är att undersöka hur förskollärare beskriver sitt förhållningssätt till pedagogiskt drama i förskolan, samt hur förskollärare beskriver att de använder sig av pedagogiskt drama för att främja barns utveckling och lärande. I studien har vi valt att genomföra genom en ansats som är kvalitativ, eftersom den utgår från de intervjuade personernas perspektiv på pedagogiskt drama. I vår studie är det deltagarnas svar som är relevant då vi vill ha förskollärares uppfattning kring pedagogiskt drama och hur förskollärare beskriver sitt arbete med pedagogiskt drama. En kvalitativ studie tenderar även att vara mindre strukturerad och mer flexibel vilket innebär att intervjun kan gå åt olika riktningar där frågorna kan ändras och utvecklas under intervjuens gång (Bryman, 2018).

Studien utgår från en teoretisk syn som används för att lyfta fram ett resultat, vilket innebär att det är ett deduktivt angreppssätt (Bryman, 2018). Datainsamlingsmetoden som valdes för den här studien är semistrukturerade intervjuer där deltagandet skedde digitalt på grund av rådande pandemi. Vi valde att genomföra fyra intervjuer vardera på egen hand och inte tillsammans. Motiveringen bakom att använda semistrukturerade intervjuer som metod var att vi hade förbestämda frågor samt möjligheter till följdfrågor för att deltagarna skulle få besvara frågorna med större frihet. Det ger deltagarna eventualiteten att delge det som anses vara betydande för studien (Bryman, 2018). Ur vårt forskningsperspektiv hade vi ett fokus på dialogens betydelse, vilket innebar att vi inte ville styra intervjun åt en specifik riktning utan i stället lyfta fram deltagarnas svar. Det finns problematiska aspekter med att använda sig av intervju som metod menar Bryman (2018) eftersom de som deltar i studien fokuserar på vad forskare vill ha fram för svar och anpassar därmed sina svar. Det är även en kontextbunden datainsamlingsmetod som oftast inte går att generalisera och koppla till andra situationer eftersom de är bundna till de sammanhangen de skapades i.

Enligt Bryman (2018) innebär analys utifrån tema att forskaren kodar i texten för att få fram olika kategorier som benämns som ämnesområden eller teman. Vi valde denna analysmodell och utgick från vårt teoretiska perspektiv för att få fram tydliga teman som besvarar vårt syfte och våra frågeställningar genom att använda färgkodning. De teman som vi då fick fram var de fyra dramapedagogiska perspektiven, demokratiuppdrag, lärande, undervisning, utbildning, utveckling, självkänsla och självförtroende.

3.2 Urvalskriterier

Tillfällighetsurval var det urvalet som valdes inför den här studien, vilket betyder att de personer som vid tillfället fanns tillgängliga var dem som deltog i studien (Bryman, 2018). Vi valde att fokusera på förskollärare i denna studie eftersom vi är blivande förskollärare och det främst är förskollärare vi haft kontakt med under vår verksamhetsförlagda utbildning. Motiveringen till tillfällighetsurvalet var den pågående pandemi som begränsade våra möjligheter till att få tag på deltagare som kunde delta i en digital intervju. Det krävde att personerna i fråga hade tillgång till Zoom samt hade kunskap och erfarenhet kring hur det fungerade.

Det var åtta förskollärare som deltog i studien och kontakten skedde främst genom att vi mejlade eller ringde förskollärare från vår tidigare verksamhetsförlagda utbildning och efterfrågat vilka som är intresserade av att delta i en studie samt förklarat vad studien handlat om. Tillsammans med deltagarna bestämde vi sedan datum och tid för intervju och ordnade därmed med de digitala länkarna till Zoom-mötena.

Tabell 1. Visualisering av urvalet sett till deltagare, antal år som förskollärare och ålder på deras respektive barngrupper.

Deltagare	År som förskollärare	Ålder på barngrupp
Förskollärare 1	19 år	4-5 år
Förskollärare 2	8 år	3-5 år
Förskollärare 3	1 år	5 år
Förskollärare 4	12 år	4-5 år
Förskollärare 5	1 ½ år	1-3 år
Förskollärare 6	5 år	4-5 år
Förskollärare 7	1 år	1-3 år
Förskollärare 8	10 år	4-5 år

3.3 Datainsamling och tillförlitlighet

Studien genomfördes med hjälp av semistrukturerade intervjuer. En semistrukturerad intervju innebär att det finns ett frågeschema med ett antal bestämda frågor som kan komma i vilken följd som helst under intervjun. Frågorna i en semistrukturerad intervju tenderar även att vara mer allmänna än de strukturerade intervjuerna. Det är även vanligt att den som intervjuar kan ställa uppföljningsfrågor till de bestämda frågorna (Bryman, 2018).

De semistrukturerade intervjuerna skedde digitalt via mötesverktyget Zoom eftersom det var en pågående pandemi som begränsade våra möjligheter att mötas fysiskt på grund av smittorisk. Intervjuerna som skedde via Zoom varade mellan 25–30 minuter. Genom att använda zoom för intervju kan den som intervjuar och den som blir intervjuad se varandra med hjälp av webbkamera, vilket möjliggör för att intervjun ska likna en direkt intervju. I den här studien har vi informerat och uppmanat deltagare att använda webbkamera för att vi enklare ska kunna skapa en tillitsfull relation, samt kunna studera och tolka deras kroppsspråk. Bryman (2018) uppmanar dock forskare att se till de begränsningar som kan uppstå när det kommer

till digitala intervjuer, som exempelvis tekniska problem sett till uppkoppling eller huruvida deltagarna behärskar programmet när det kommer till intervjuer som sker via telefon eller digitalt då tekniken kan konstra. Deltagarnas kroppsspråk kan även vara svårt att notera om intervjun inte sker på plats. Bryman (2018) nämner däremot att det inte är speciellt stora skillnader mellan en vanlig intervju som sker på plats och en intervju som sker digitalt.

En viktig aspekt att beakta i forskningssammanhang är tillförlitlighet. Begreppet tillförlitlighet innefattar andra underbegrepp; pålitlighet, trovärdighet, överförbarhet och möjlighet att styrka och bekräfta. Trovärdighet syftar till att det finns flera uppfattningar och beskrivningar av den sociala verklighet som vi är en del av (Bryman, 2018). I den här studien har vi skapat en trovärdighet genom att utgå från förskollärares uppfattning av sina förhållningssätt till pedagogiskt drama i förskolan samt deras beskrivning av deras sätt att arbeta med pedagogiskt drama i våra intervjuer vilket situationsbaserat.

När det kommer till pålitlighet beskriver Bryman (2018) att det handlar om att säkra den fullständiga redogörelse för alla delar som ingår i forskningsprocessen, samt att den informationen är tillgänglig för andra att ta del av. Studien som vi genomfört har en tydlig beskrivning av vilken metod som vi har valt att använda oss av där det finns med forskningsansats, datainsamlingsmetod, forskningsetiska aspekter samt urvalskriterier. Genom att vi har spelat in våra intervjuer och transkriberat dem blir studien mer pålitlig då vi fått möjligheten att lyssna flera gånger och återgå till relevanta och intressanta delar av dialogerna med deltagarna. Det underlättar även för vår analys då den kan bli mer noggrann eftersom intervjuerna kan bearbetas flera gånger utifrån vad deltagarna berättat och hur de har valt att berätta. Viktigt att tänka på är att transkriberingen tar tid och det är viktigt att ha bra utrustning (Bryman, 2018). I vår studie har vi använt verktyget Zoom som vi är bekanta med sedan tidigare gällande inspelning. Transkriberingen har skett genom programmet Word för att undvika anteckningar i pappersformat.

Överförbarhet handlar enligt Bryman (2018) om att resultatet i en studie kan fungera i andra sammanhang och miljöer. Gällande kvalitativa studier, menar Bryman (2018) att deras resultat oftast är bundet till sin kontext och inte kan överföras. Vår studie är kvalitativ och kontextbunden då vårt syfte och våra frågeställningar applicerades på förskollärares uppfattning av pedagogiskt drama samt hur de beskriver sitt sätt att arbeta med pedagogiskt drama i förskolan. Det är svårt att använda vår studie och vårt resultat inom andra forskningsområden än pedagogiskt drama.

Styrka och konfirmera innebär att säkerställa för läsarna att forskningen ej påverkats av personliga teorier, åsikter eller handlingar som påverkat forskningsresultatet. Forskare ska därför ha ett förhållningssätt som ligger i linje med vad som anses vara av god tro (Bryman, 2018). För att kunna styrka och bekräfta har vi som forskare behövt skapa en medvetenhet kring denna aspekt i syfte att inte låta oss bli influerade

av våra egna erfarenheter eller tankar kring det valda forskningsområdet. Det innebar att vi enbart fokuserade på hur förskollärare beskrev sin syn på pedagogiskt drama samt hur de beskriver sitt sätt att arbeta med pedagogiskt drama i förskolan.

3.4 Etiska aspekter

Information om studien delgavs genom ett missivbrev som vi tillsammans sammanställtt inför vår studie. Deltagarna fick ta del av missivbrevet genom att vi skickade ut det till dem via mejl, inför intervjuerna. De forskningsetiska principerna är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. De etiska principerna innebär att vi som forskare informerat deltagare om studiens syfte och deras uppgift i undersökningen. Deltagarna ska veta att deltagandet är frivilligt utifrån deras förutsättningar och att de när som helst kan avbryta sin medverkan utan konsekvenser. Det är viktigt att notera att forskare inte får påverka detta beslut på ett sätt som anses vara olämpligt. De uppgifter som samlas in från deltagare ska förvaras på ett sätt så att obehöriga inte får tillträde till dessa, eftersom alla uppgifter ska ges största möjliga konfidentialitet. Uppgifterna ska enbart användas i forskningsändamålet och får inte användas i andra syften som i kommersiellt bruk eller icke-vetenskapliga sammanhang (Vetenskapsrådet, 2017).

I vårt missivbrev stod det även vart forskningsresultatet skulle publiceras för att de skulle få möjlighet till att ta del av studien i sin helhet. De fick ta del av missivbrevet genom att vi skickade ut det till personer som var intresserade av att delta. Vi belyste även informationen muntligt innan intervjuerna påbörjades för att säkerställa att deltagarna mottagit och förstått informationen. Det var även viktigt för oss att skydda deltagares identitet under och efter studien och därmed lagrades allt material säkert utan namn där inga obehöriga kunde ta del av känsliga uppgifter. Vi har inte spridit informationen vidare till andra utan enbart använt det till vår egen studie i forskningssyfte. All sparad lagring raderades efter att forskningen hade genomförts och blivit publicerad, vilket innefattade transkriberingar, inspelningar, mejl och kontaktuppgifter.

4 Resultatanalys

I detta avsnitt presenteras analys och resultat för att besvara vårt syfte samt frågeställningar. Resultatet presenteras utifrån de fyra dramapedagogiska perspektiven; det konstpedagogiska perspektivet, det personlighetsutvecklande perspektivet, det kritiskt frigörande perspektivet och det holistiskt lärande perspektivet, samt möjligheter och begränsningar för utförandet av pedagogiskt drama. I avsnittet frångår vi APA7 vid citat och använder oss av APA6.

4.1 Det konstpedagogiska perspektivet

Förskollärare beskriver att pedagogiskt drama återfinns i allt de gör och att drama genomsyrar förskolans läroplan, även fast det inte är tydligt vad pedagogiskt drama innebär. Vidare menar förskollärare det finns flera delar i läroplan för förskolan som nämner att föreställningsförmåga och fantasi är en central del. För förskollärare innebär pedagogiskt drama att barn fick möjligheten att öva upp sin förmåga att föreställa sig samt fantisera, vilket i sin tur gynnade leken och därmed även barns lärande och utveckling:

Ja men... men fantasin är ju bra för allt. Även när det kommer till leken också, men också som jag sa tidigare att kunna föreställa sig saker. I leken också för att föra den vidare, då krävs det att man har fantasi och föreställningsförmåga. Det har man användning för mer än bara i drama (förskollärare 6).

Rollek beskrivs som en metod i arbetet med pedagogiskt drama. Det förklaras som vanligt förekommande, som en mindre komplicerad metod av pedagogiskt drama samt en möjlighet för barn att bearbeta upplevelser i leken. I intervjuerna skildras arbetet med rollekar som lustfyllt och självgående. Det förskollärare anser vara deras ansvar är att möjliggöra för att barn ska kunna leka och utveckla rollekar. Förskollärare menar att ansvaret ligger i att barn ska erbjudas tillgång till material som fördjupar leken och utvecklar barns fantasi och improvisation.

Sternudd (2000) nämner i det konstpedagogiska perspektivet att barn ska få möjlighet att utveckla sociala förmågor samt sin kreativitet genom improvisation. I den här resultatanalysen tolkar och kopplar vi det till vad respondenterna nämner om fantasi och föreställningsförmågan hos barn. Som det framgick i resultatet ovan kan fantasi och föreställning fördjupa leken och föra den vidare i syfte att utveckla barns lärande och utveckling. Ett exempel på när barn använder sin fantasi och föreställningsförmåga kan vara rollekar i förskolan. Sternudd (2000) menar att en fördel med rollekar är att barn får möjligheten att utveckla sin kommunikationsförmåga och språkliga kompetens tillsammans med andra, vilket även förmodligen ökar gemenskapen i gruppen.

Förskollärare berättar att teater var ett sätt att arbeta med pedagogiskt drama. Ett exempel på detta var när förskollärare arbetat med Bockarna Bruse. Där nämner förskollärare att de tillsammans i arbetslaget noterat att Bockarna Bruse var intressanta för barn och därmed valde dem att skapa en teater utifrån berättelsen. Där var det även viktigt för dem att tillföra material in i teatern som barn kunde använda för att skapa sina egna versioner av sagan.

Förskollärare nämner i sina intervjuer att pedagogiskt drama fungerar väl i ämnesöverskridande sammanhang, exempelvis genom språkutveckling med stöd av böcker. När barn lyssnat på en bok och lärt sig handlingen går boken att dramatisera.

Barn får olika roller från boken och det blir som en teater menar förskollärare. I dramatiseringar menar de att det finns möjlighet till att lära ut om matematik, språk och naturvetenskap. Förskollärare berättar att de dramatiserat en bok. Där fick dessa barn vara troll och när de gick igenom handlingen kunde förskollärare ställa matematiska frågor kring hur många troll det är, vilken form husen hade och liknande. Detta gjorde förskollärare för att barn skulle uppleva matematiken i en lustfylld situation:

Vi dramatiserade trollboken. Jag och min kollega ställde då frågor eftersom barnen hade så kul. Vi ställde frågor där barnen fick räkna antal och förklara former på saker de såg, utan att veta om det, lärde de sig matematik.

De vanligaste metoderna inom det konstpedagogiska perspektivet innefattar olika former av improvisation, som teaterföreställningar. Vidare nämns det inom perspektivet att deltagarna tolkar innehållet i sagor och andra berättelser för att sedan agera i sammanhang där olika dilemman kan uppstå. Barn får förståelse kring processen bakom en teaterföreställning då barn går in i olika roller där de tillsammans måste komma överens om vad som ska framföras som ett gemensamt mål (Sternudd, 2000). I exemplet med Bockarna Bruse kan det tolkas som att barn ställs inför ett dilemma, vilket är att de tre bockarna försöker gå över bron för att äta det gröna gräset, men att det elaka trollet vill äta upp bockarna som kommer. Sternudd (2000) förklarar att när barn får material och möjligheten att själva gestalta sagan genom teater, det kan bidra till att barn får redskap att forma sin egen verklighet genom att förändra handlingen utifrån barns värderingar och kunskaper.

4.2 Det personlighetsutvecklande perspektivet

Förskollärare lyfter att en del av arbetet med det pedagogiska dramat handlar om främjandet av barns självkänsla och självförtroende vilket kan förstås utifrån det personlighetsutvecklande perspektivet. De argumenterade för att pedagogiskt drama stärkte individens självförtroende och deras självkänsla när dem får öva på att vara i centrum. Det kunde handla om att ta små steg i början för att sedan våga ta för sig mer och våga uttrycka sig bland andra utifrån sina egna förutsättningar.

Det framgick att även förskollärares självkänsla och självförtroende är en del av det pedagogiska dramat, då ens kompetens påverkar hur bekväm förskollärare är i användandet av pedagogiskt drama. Förskollärare uttrycker även att det kunde vara obekvämt att arbeta med pedagogiskt drama när andra vuxna var närvarande. Samtidigt berättar förskollärare att det inte kändes likadant utifall det enbart var barn som var närvarande i det pedagogiska dramat. Förskollärare uttrycker att det kändes som att bli iakttagen men lyfte samtidigt att det var ett utvecklingsområde som kan utvecklas genom att fortsätta arbeta med pedagogiskt drama:

Nej och man måste våga ge sig ut i drama, när vi började hade vi inte någon större kunskap kring det, man får kasta sig ut och prova sig fram. Och om man inte tänker drama utan mer lek, då får man bort lite av tyngden av att det måste vara på ett visst sätt.

Förskollärare beskriver hur de arbetat med att stärka barns självkänsla. Arbetet gick ut på att dramatisera karaktärer i böcker som barn var bekanta med. När de dramatiserade karaktärerna gick barn och förskollärare in i samma roll, det kunde vara en ledsen mus som de läst om. På det sättet menar förskollärare att de barn som till en början varit tillbakadragna fick en möjlighet att vara med på lika villkor. Det har bidragit till en förbättring av barns självkänsla och självförtroende där barn numera deltar aktivt och tar mer plats.

Förskollärare har arbetat med digitalisering och i det använt sig av Puppet Pals som är en applikation där barn kan skapa sina egna karaktärer att dramatisera. De fick skapa karaktärerna till sitt avslutningssamtal och en del barn som var blyga vågade ta mer plats och förskollärare hävdar att det var en ingång till att våga dramatisera på flera sätt.

Sternudd (2000) påstår att dramatiseringar och att gå in i olika roller kan utveckla individens trygghet i sig själva. I exemplet med den ledsna musen tolkar vi det som att barn och förskollärare visar varandra omtanke genom att lyssna på varandra och kommunicera. I syftet för att skapa en tillåtande miljö utifrån barns erfarenheter med böckerna. Förskollärare förklarar hur barn använde Puppet Pals för att skapa sina avslutningssamtal, vilket Sternudd (2000) menar är ett redskap för att möta pedagogiskt drama i vardagssituationer som utgår från barnets egna upplevelser. Vi tolkar det som ett sätt för barn att få möjligheten att kommunicera och delta i ett sammanhang som oftast sker enbart mellan vårdnadshavare och förskollärare. Skapandet av karaktären ger möjlighet till delaktighet i sociala situationer (Sternudd, 2000).

Under intervjuerna visar det sig att pedagogiskt drama skapar en positiv inverkan på barns fantasi och föreställningsförmåga. Förskollärare beskriver hur aktiviteter sällan blev tråkiga när de dramatiserade och i det fantasifyllda kunde barn erhålla nya kunskaper. Genom att återskapa situationer som barn fått erfara utmanades barns fantasi och föreställningsförmåga samtidigt som barn fick bearbeta sina erfarenheter. Förskollärare förklarar att barn är med om en upplevelse som de sedan tar med sig kunskap från och att pedagogiskt drama är en metod för att tydliggöra den processen för barn. Förskollärare berättar om att barn hade fiskat upp fisk med ord på med hjälp av en magnet. Efter det fick barn gå till en förskollärare som tagit rollen som fiskhandlare. Där fick barn leta rätt på ytterligare en fisk med ett ord på som rimmade med fisken barn tidigare fiskat upp. Efter det fick barn med sina ord träna på att rimma men även att "rappa" och uppträda framför andra med egna rim och låtar.

I exemplet ovan lyfts rollspel fram som ett sätt att arbeta med pedagogiskt drama, vilket Sternudd (2000) menar har ett fokus på barns upplevelser i olika roller, handlingar och dialoger. Sett ur ett individperspektiv kan det förklaras som att barnets egna erfarenheter kring fiske, affärsverksamhet samt rim kan ligga till grund för aktiviteten. När förskollärare gestaltar en fiskhandlare ger det en ingång till en ökad förståelse för barn hur affärer fungerar i samhället genom dramatisering (Sternudd, 2000). Aktiviteten ger barn möjlighet att förstå sina möjligheter i det sociala samhället, då barn får återspela en del av verkligheten. Barn utvecklar med stor sannolikhet sin kommunikativa kompetens när de framträder med rimmandet, även de som lyssnar i publiken kan få en utvecklad språklig kompetens.

Förskollärare lyfter fram hur de anser att rollekar kan främja barn i olika åldrar och barn med annat modersmål genom ett lustfyllt lärande. Förskollärare berättar att de på sin avdelning fått in ett lek-kök där barn hade restaurang som rollspel. Det ledde till att barn som tidigare inte använde ord som kastrull, stekpanna eller ugn efter ett par dagar använde de orden när de använde kastruller, stekpannor och ugnen. Förskollärare beskriver det:

Men språkutveckling tror jag kommer naturligt i rollekar. Barnen leker och har kul. När de leker restaurang har de äldre barnen lärt de yngre vad vissa saker heter, som kastrull, stekpanna och ugn. Det blir så tydligt när de säger att de använder stekpannan och de yngre då hör ordet och ser stekpannan samtidigt (förskollärare 2).

Sternudd (2000) beskriver att arbetet med rollekar kan skapa sociala situationer där barn kommunicerar, lyssnar och lär av varandra på en gruppnivå. Vi tolkar detta som ett sätt för barn att utvecklas som demokratiska individer, eftersom de i leken samspelar och kommer överens med varandra. Genom att äldre barn utgår från sina tidigare upplevelser och förkunskaper kan de yngre barn utveckla sin kunskap om vardagliga begrepp, som kastrull och stekpanna.

4.3 Det kritiskt frigörande perspektivet

Förskollärare beskriver sitt arbete med pedagogiskt drama som en metod för att kunna skapa situationer som barn känner igen sig i eller situationer de kan få mer erfarenhet kring. Förskollärare förklarar att det är ett sätt att arbeta med ett ämne på olika arbetssätt för att fler barn ska kunna ta till sig det. Det kan handla om att använda sig av dramatisering för att synliggöra orättvisor, normer och dilemman. Sternudd (2000) menar att det kritiskt frigörande perspektivet innefattar dessa aspekter då det syftar till att förskolan ska fostra barn till normkritiska individer. Detta genom stöd av rollspel samt forumteater.

Förskollärare berättar om hur de har arbetat med digitala verktyg och pedagogiskt drama i sitt arbetslag. De har gestaltat olika problem utifrån Barnkonventionens kompisböcker, bland annat har de tillsammans spelat in en sketch där de hamnar i

konflikt utan att lösa det. Sedan har dessa barn fått titta på filmen för att komma med förslag hur de ska lösa konflikten. Vidare berättar förskollärare att vissa barn hade valt att gestalta sig själva för att lösa problemet. Det har filmats och därifrån har förskollärare gjort QR-koder i syfte att dessa barn kan se varandras filmer.

Ovanstående exempel visar på vad Sternudd (2000) nämner kring att skapa ett scenario grundat i orättvisor där barn ska delta i rollspelet utifrån egna erfarenheter. Barn reflekterar tillsammans för att få förståelse för orättvisor samt sina egna värderingar för att sedan kunna omsätta dessa i handling genom att dramatisera en lösning. Sternudd (2000) beskriver att barn kan på detta vis få inblick i samhället samtidigt som de lär sig att de har möjligheten att påverka utifrån sina egna aktiva val. Här tolkar vi det som att förskollärare använder det pedagogiska dramat som metod för att kunna arbeta med olika orättvisor som finns i samhället.

Förskollärare nämner vikten av att arbeta med genusfrågor i förskolan genom det pedagogiska dramat. Det börjar med en saga där de väljer att använda sig av karaktärer som inte följer den rådande samhällsnormen, exempelvis kan det handla om en prins som ska räddas av en prinsessa. Syftet med det är att barn ska få samtala kring varför pojkar mer ofta är hjältar jämfört med flickor. Därefter dramatiserar de sagan och barn får testa på olika roller. Syftet är att erövra verktyg för att undersöka maktrelationer och hur barn kan hävda förtryck för att skapa ett mer jämställt samhälle mellan könen.

Förskollärare delger vad vi tolkar som ett samhällsproblem inriktad på könsnormer genom att barn dramatiserar olika roller, vilket Sternudd (2000) lyfter som en del i det kritiskt frigörande perspektivet. I exemplet utgår dem från en saga som ligger till underlag för reflektion som barn därefter kan påverka genom handling i form av teater. I teatern talar mycket för att barn får möta samhällets maktstrukturer på ett konkret sätt där barn får utmana sin världsbild. Det kan skapa en vidare förståelse för ojämlikhet och hur individen kan motverka dessa.

Förskollärare menar på att syftet med det pedagogiska dramat är att arbeta med ämnen på varierande sätt för att fler barn ska kunna ta del av ny kunskap. Ett exempel var när förskollärare arbetade med barnkonventionens material som handlar om att alla barn har rätt till sitt eget namn. Där arbetade dem först inomhus med projektet genom dramatisering för att sedan gå ut i naturen på en promenad för att samla namn på olika saker de såg, som stenar och blommor. Ett exempel ges i följande citat: "det här är en blomma och den heter Maskros" (Förskollärare 7).

Sternudd (2000) beskriver hur forumteater är ett sätt att arbeta med orättvisor där barn kan reflektera och dramatisera för att skapa mening och förståelse. Vi tolkar det som att förskollärare vill ge barn förståelse kring sina rättigheter, i detta fall rätten till sitt eget namn. Sternudd (2000) beskriver hur denna arbetsmetod kan ge barn

erfarenhet att på längre sikt skapa ett samhälle byggt på demokrati och solidaritet då de får förståelse för att de är en del av ett större sammanhang.

4.4 Det holistiska lärande perspektivet

Förskollärare berättar om hur de sett på filmer från UR som handlat om orättvisor i barns vardagsliv, exempelvis mobbning i skolan. Efter varje film fick barn reflektera med varandra och med förskollärare kring vad de sett under filmerna, varför något var rätt eller fel samt hur barn skulle agerat i stället i dessa situationer. Förskollärare nämner däremot att det fanns få avsnitt på UR, och att de i stället beslutade sig för att dramatisera egna komplexa scenarion för barn.

Förr fanns det ett program på UR tror jag för barn där vi kunde se filmer om konflikter och värderingar. Då med de barnen som var mellan 3–5 de kolla på dessa klipp och sedan reflekterade vi efter. Sedan när det var slut på filmer började vi göra egna scenarion med drama baserat på händelser i förskolan och samhället. Det uppskattade barnen, det märktes när de reflekterade och pratade ännu mer än vid filmerna.

Sternudd (2000) beskriver hur det holistiskt lärande perspektivet arbetar med situationer som är svåra att lösa där den centrala delen är att utgå från att dramatisera den bakomliggande problematiken, och inte specifika situationer som är kopplade till individers erfarenhet. I exemplet ovan tolkar vi det som att förskollärare först utgått från problemet med mobbning i skolan genom vad som kallas klassrumsspel. Troligtvis är mobbning ett ämne som individen upplever en känslomässig reaktion på där ledande pedagoger för dialog i ett kollektiv. Det kan bidra till en ökad känslomässig förståelse för hur människan kan påverka olika dilemman. Förskollärare nämner även att de arbetade vidare med detta genom att dramatisera dilemman på egen hand där barns dialog dels utvecklade deras språkliga kompetens, dels deras värderingar och känslor.

Förskollärare beskriver att pedagogiskt drama innebär att utveckla fantasi och glädje, men att en annan viktig del av arbetet är också att involvera barns känsloliv. Individen kan prova och vara något annat och kan gå in i en karaktär där barnet inte är sig själv. Barnet kan prova att dramatisera till exempel känslor i syfte att kunna föreställa sig saker som barnet inte alltid har erfarenhet av. Förskollärare beskriver att det pedagogiska dramat är en möjlighet för barn att upptäcka känslor och tankar, och skapa en förståelse för hur en viss känsla kan visa sig; ”hur känns det när jag är arg. Hur är det när min karaktär är arg på dig?” (förskollärare 6).

Ett sätt att tolka detta är att barn kanske inte alltid förstår sig på olika känslor hos andra eller sig själv, vilket kan anses vara ett svårlöst dilemma. Känslor kan även innefatta vissa värderingar, exempelvis att inte visa känslor då de inte är socialt accepterade. Sternudd (2000) nämner vikten att utveckla både tankar och känslor i dialog och samspel med andra. Genom att dramatisera ilska kan förskollärare ge barn

de verktyg som behövs för att barn ska kunna uttrycka fler känslor och känna att det är en viktig del av den mänskliga funktionen. Det kan bryta stigmat kring att vissa känslor är mer naturliga än andra, samt utveckla barns empatiska förmåga, vilket med stor sannolikhet kan bidra till en ökad förståelse för olika dilemman.

För att skapa lärandesituationer där barns fantasi stimuleras menar förskollärare att delaktighet är en faktor. Delaktigheten kan handla om att personalen klär ut sig till en karaktär för att skapa en miljö som skapar entusiasm. Nedan ges ett exempel på hur det pedagogiska dramat inverkar på barn:

Varje gång personalen anstränger sig och använder drama lyser det i barnens ögon, jag har aldrig sett barn under mina 20 år som tycker det är tråkigt när personalen skapar scenarion eller tillfällen där fantasin får strömma fritt (förskollärare 1).

Förskollärare menar samtidigt att karaktärer och rollspel är tidskrävande och att det finns andra alternativ för att skapa fantasifyllda tillfällen. Tidsbristen har betydelse för hur mycket pedagogiskt drama barn får uppleva på förskolan. Förskollärare beskriver hur de har olika dramatiseringar de vill arbeta med, men att tidsbristen försvårar att förskollärare inte hinner med. Däremot menade ett fåtal förskollärare att dramatiseringar inte behövde vara komplicerat eller tidskrävande. De beskriver att det ibland räckte med minimala insatser för att det ändå ska falla under pedagogiskt drama. Förskollärare menar även att pedagogiskt drama kan vara ett sätt att arbeta mot tidsbrist i förskolan då det kan underhålla barn en längre tid. En vanlig fördom som förskollärare stött på är att pedagogiskt drama ska vara stort, komplicerat och välstrukturerat.

Ovanstående exempel lyfter det klassrumsspel som Sternudd (2000) menar är en central metod inom det holistiska lärande perspektivet. Sternudd (2000) lyfter vikten av andra människors deltagande i det pedagogiska dramat för att skapa en miljö som är stimulerande och lärorik. Vi tolkar det som att när förskollärare beskriver delen med att klä ut sig och vara någon annan skapas ett intresse hos barn. Genom att använda det pedagogiska dramat och gå in i en roll kan det fungera som en metod för att skapa eller gå in i ett dilemma. Det kan fungera oavsett ämnesområde för att utveckla barns demokratiska fostran, kommunikation, känslor och tankar.

4.5 Sammanfattning av resultat

Avslutningsvis visar studiens resultatanalys hur förskollärare beskriver att pedagogiskt drama genomsyrar förskolans verksamhet. Det finns flera syften kring arbetet med pedagogiskt drama i förskolan för att främja barns lärande och utveckling. Barns fantasi och föreställningsförmåga utmanas genom pedagogiskt drama eftersom barn får agera ut olika roller och känslor. Alla förskollärare i föreliggande studie anger att de använder pedagogiskt drama i sin undervisning på förskolan, även om det sker i varierande utsträckning. I vårt resultat kan vi

återse Sternudds (2000) fyra dramapedagogiska perspektiv. Förskollärare beskriver hur de arbetar med pedagogiskt drama genom teater, dramatisering, klassrumsspel, improvisation och rollekar.

Förskollärare beskriver att det finns faktorer som försvårar arbetet med pedagogiskt drama, men att ett lösningsorienterat förhållningssätt gör det genomförbart att arbeta med pedagogiskt drama i förskolan. Pedagogiskt drama har betydelse för barns och förskollärares självkänsla och självförtroende då individer får agera socialt och vara i centrum. Barn får även möjligheten att uppleva och ställas inför tidigare och nya erfarenheter när det kommer till olika dilemman, sociala orättvisor, normer och värderingar.

5 Diskussion

I det här kapitlet delges resultatdiskussionen och metoddiskussionen för studien där vi tydliggör resultatet från syftet och våra frågeställningar.

5.1 Resultatdiskussion

I denna studie synliggör vi hur förskollärare beskriver sitt förhållningssätt till pedagogiskt drama i förskolan, samt hur förskollärare beskriver att de använder sig av pedagogiskt drama för att främja barns utveckling och lärande. Vilket är syftet med studien. Tombak (2014) beskriver hur det pedagogiska dramat utvecklar individens sociala kompetens och hur det i sin tur bidrar till barns demokratiska förhållningssätt. Författaren nämner att det även är betydelsefullt sett till det känslomässiga och kognitiva hos individer då de får uttrycka sig tillsammans med andra. Sett till Sternudds (2000) fyra dramapedagogiska perspektiv återfinns detta inom alla perspektiven, eftersom de utgår från att samtala och reflektera tillsammans där barns lärande och utveckling gynnas. Främst ser vi en tydlig koppling mellan Tombaks (2014) forskning och det holistiskt lärande perspektivet, då det kretsar kring kognition och känslor inom det pedagogiska dramat. I intervjuer med förskollärare går det att utläsa att barn fått arbeta med olika dilemman och situationer tillsammans i grupp. Det innebär att barn fått delta genom att lyssna på varandra, dela erfarenheter med varandra och omvandla sina värderingar till handlingar genom pedagogiskt drama. Förskollärare beskriver även vikten av att arbeta med känslor och tankar med hjälp av det pedagogiska dramat som metod.

I resultatet beskriver förskollärare hur pedagogiskt drama är en metod för att skapa ett varierande lärande, eftersom barn lär på olika sätt. Vilket efterliknar studiens syfte som handlar om hur förskollärare beskriver hur de arbetar med pedagogiskt drama för att främja barns lärande. Genom det pedagogiska dramat sker ett lustfyllt lärande där barn får delta utifrån sina egna förutsättningar. Tombak (2014) nämner att pedagogiskt drama är ett sätt för barn att befästa kunskap då det involverar alla

sinnen i undervisningen. Författaren argumenterar för att det pedagogiska dramat är en aktiv process där lärandet sker under lustfyllda tillfällen. Fredriksson (2013) stärker detta argument genom att förklara att det pedagogiska dramat inverkar på barns lärande då det ökar barns motivation till att lära, då undervisningen i förskolan upplevs som mer intressant för barn. I vårt resultat kan vi se att förskollärare uttrycker vikten av att använda sig av pedagogiskt drama då det bidrar till ett mångfacetterat lärande genom lek. Däremot finns det en skillnad i vårt resultat där förskollärare menar att det pedagogiska dramat är en för invecklad undervisningsmetod när det kommer till att främja barns lärande. Det här besvarar vårt syfte sett till förskollärares förhållningssätt samt frågeställningen som handlar om förskollärares syn på dramaundervisning.

Charalambous och Yerosimou (2020) nämner att det pedagogiska dramat är en metod för att barn ska utveckla sitt språk både genom det verbala språket, och med hjälp av det icke-verbala språket. Författarna menar att det är ett sätt att ta del av ny kunskap på olika sätt där barn utvecklar sin kommunikationsförmåga med mer än bara ord. Sett till studiens syfte hur förskollärare förklarar sitt arbete med pedagogiskt drama kan vi se att förskollärare beskriver att aktiviteter och lekar, där både rörelse och dialog tillsammans med andra är den metod som är mest förekommande i förskolan. En skillnad är att förskollärare använde sig av applikationer när de arbetar med pedagogiskt drama, där barn kan välja att skapa egna karaktärer och därmed inte agera med sitt eget kroppsspråk utan där hamnar fokuset helt på det verbala.

I vårt resultat kan vi urskilja en stor likhet mellan förskollärare när det kommer till att använda det pedagogiska dramat; att barn ska ställas inför sociala dilemman inspirerade av deras vardagsliv och samhället. Alla som deltog i studien beskriver att de arbetade med dilemman och svåra situationer genom dramatiseringar på olika sätt, vilket besvarar studiens syfte hur förskollärare i praktiken arbetar med pedagogiskt drama. Det kunde handla om situationer som uppstått på förskolan som barn fått erfara, eller om situationer de inte fått möta ännu. Det kan även handla om samhällsproblem som sociala orättvisor, som exempelvis normer, strukturer och maktordning. Det som kunde skilja sig var hur de valde att arbeta med det rent praktiskt, exempelvis kan det röra sig om att använda sig av teater, klassrumsspel eller rollspel. Cheung, He, Hui och Wong (2011) diskuterar detta och menar att det kan utveckla individens reflekterande förhållningssätt. De menar att reflektionen kan ligga till grund för att barn ska kunna se olika problem eller situationer utifrån flera perspektiv. Vidare nämner Öfverström (2006) att reflektionen som sker genom det pedagogiska dramat kan få individen att vidga sin förståelse för andra människor och sin omvärld. Det ger också barn möjlighet att utbyta erfarenheter med varandra och utifrån det söka ny kunskap.

Vi valde att undersöka begränsningar och möjligheter som en av våra frågeställningar, exempel på dessa begränsningar som framkommer i resultatet är kompetens- och tidsbrist. Förskollärare delger att det känner sig begränsade i sitt arbete med

pedagogiskt drama och menar att det beror på tid- och kompetensbrist. Öfverström (2006) lyfter att det finns en problematik kring arbetet med pedagogiskt drama då det finns tidsbrist hos förskollärare. Däremot beskriver författaren vikten av pedagogiskt drama i undervisningen för barns utveckling och lärande. I resultatet kan vi se att förskollärare nämner tidsbrist som en faktor för utebliven dramaundervisning. Däremot berättar förskollärare om hur de arbetar mot tidsbrist med hjälp av pedagogiskt drama. När det kommer till frågeställningen som berör vilken syn förskollärare har på dramaundervisning kan vi utläsa en skillnad i mentalitet. Vi tror det här beror på att förskollärare tycker att pedagogiskt drama är komplicerat och större än vad det behöver vara.

Ytterligare en begränsning förskollärare tillskriver pedagogiskt drama är kompetensbrist. Fredriksson (2013) beskriver hur kompetensbrist kan vara avgörande i hur mycket pedagogiskt drama barn får erfara. Förskollärare berättar även under intervjuerna att de inte erhållit någon kompetensutveckling sedan de börjat arbeta inom förskolan. Vi har uppmärksammat att ingen i studien erhållit vidareutbildning inom pedagogiskt drama från rektorer eller chefer efter sin studietid. Ett tydligt exempel är när vi jämför förskollärare som tog examen för tjugo år sedan och förskollärare som tog examen för ett och ett halvt år sedan. Båda delger att det är den enda utbildningen de tagit del av när det kommer till pedagogiskt drama. Lindqvist (2019) lyfter i sitt resultat att förskolläraryrket enbart erbjuder förskollärestudenter 7,5 högskolepoäng inom estetiska läroprocesser, vilket även innefattar fler ämnen än bara pedagogiskt drama. Vi tolkar det som att estetiska ämnen, som pedagogiskt drama inte anses vara lika viktigt som andra områden inom förskolan.

Cheung, He, Hui och Wong (2011) skriver om fördelarna med kompetensutveckling inom pedagogiskt drama. Möjligheten med vidareutbildningen var att deltagarna skulle erhålla nya verktyg och metoder för att arbeta med pedagogiskt drama som i sin tur stärkte självkänslan hos deltagarna. I resultatet är det mycket som talar för att pedagogiskt drama kan ses som något jobbigt att arbeta med för både barn och vuxna. Det besvarar frågeställningen kring förskollärares syn på pedagogiskt drama. Vi kan urskilja i våra intervjuer att det finns likheter när det kommer till beskrivningen av pedagogiskt drama; att det utvecklar barns självkänsla och självförtroende. Däremot finns det inga skillnader då alla deltagare understryker vikten av att arbeta med barns självförtroende och självkänsla genom pedagogiskt drama. Förskollärare beskriver att en central del av arbetet är att med olika medel våga delta och agera i grupp, men även att det kan handla om att ibland ta ett steg tillbaka och låta andra få stå i centrum. Även Fredriksson (2013) understryker att det pedagogiska dramat är en metod för att arbeta med social kompetens och självkänsla. Vi tolkar detta som ett svar på vårt syfte om hur förskollärare beskriver sitt arbete med pedagogiskt drama.

Det är främst det personlighetsutvecklande perspektivet som nämner vikten av att utveckla sitt självförtroende och sin självkänsla sett till det pedagogiska dramat men de andra perspektiven lyfter vikten av social och emotionell utveckling, vilket vi tolkar som att alla syftar till att öka barns självförtroende och självkänsla. Även här tolkar vi det som att förskollärare främjar barns utveckling genom pedagogiskt drama. Charalambous och Yerosimou (2020) lyfter att barns självkänsla och självförtroende har ökat när de fått uppleva och utmanas inom det pedagogiska dramat och Öfverström (2006) menar att det bidrar till att utveckla olika sociala sidor hos individen, som självkänslan, men även barns självkänedom kring att vara en del av en grupp och förstå andra.

5.2 Metoddiskussion

Vi valde att använda oss av digitala semistrukturerade intervjuer enskilt via verktyget zoom som insamlingsmetod för studien. Vi valde att inte genomföra intervjuerna tillsammans för att vara effektiva sett till tid. Det fanns fördelar med att använda semistrukturerade intervjuer, eftersom det öppnar upp för en dialog där deltagarna kunde resonera och fördjupa sig i ämnet. Utifrån det blev det fler ingångar och perspektiv på pedagogiskt drama och till vår studie. Det uppmuntrade till ett samtal mer än bara en frågestund där förskollärare besvarar förbestämda frågor. De begränsningar som fanns att följdfrågorna kunde skilja sig mellan intervjuerna vilket orsakade att resultaten blev olika. Ytterligare en nackdel var att det upplevdes som att förskollärare kände sig obekväma med att besvara följdfrågor och att resonera fritt.

När det kommer till användningen av zoom, som är ett program för videosamtal via internet, fanns det många fördelar. Det är enkelt att använda då förskollärare enbart behöver följa en länk och sedan godkänna inställningarna för samtalet. Tjänsten har även en inspelningsfunktion där användaren trycker på ”spela in” och därefter sparas inspelningen efter mötet. Det är tidseffektivt då vi inte behövde besöka förskolor och vi kunde utgå från när förskollärare hade möjlighet, oavsett om det skedde på deras arbetsplats eller i deras hem. Vi blev varse om svårigheter kring användandet av zoom under intervjuerna också, dels behöver både intervjuare och deltagare se till att uppkoppling, ljud och bild fungerar innan mötet. Några intervjuer påverkades av dålig uppkoppling, problem med ljudupptagning och bildkvaliteten vilket gjorde det svårt att höra underintervjun samt försvårande transkriberingen.

Sammanfattningsvis anser vi att zoom trots vissa störningar fungerar som ett verktyg för intervju- och inspelningsverktyg.

Vi valde att genomföra ett tillfällighetsurval vilket dels fungerade bra i detta sammanhang på grund av rådande pandemi, då det var svårt att hitta deltagare som kunde genomföra studier på grund av sjukdom. Däremot fanns det nackdelar med tillfällighetsurval jämfört med om vi använt oss av ett ändamålsenligt urval. Ett ändamålsenligt urval hade genererat fler förskollärare som hade ett större intresse och arbetade mer regelbundet med pedagogiskt drama. I den här studien deltog åtta

förskollärare, men om fler hade valt att delta hade det blivit ett mer omfattande resultat att arbeta med.

Vi transkriberade vårt material från intervjuerna och eftersom vi spelade in kunde vi lyssna flera gånger, vilket var positivt då vi skulle använda oss av färgkodning för att skriva vårt resultat. De svårigheter som uppstod vid transkriberingen var den bristande erfarenheten vi hade från att transkribera, samt att två av inspelningarna blev svårare att transkribera då ljudupptagningen störts på grund av dålig internetuppkoppling. När det kommer till färgkodning var det ett sätt att sammanställa information tillsammans och gallra bort det material som inte skulle vara med i studien. Genom att använda färger blev det tydligt att se likheter och skillnader mellan intervjuerna, vilket skapade tydliga avgränsningar i texten.

Sammanfattningsvis är vi tillfreds med vårt metodval och de nackdelar som fanns var sådana aspekter som vi inte kunde påverka som teknikstrul och bortfall på grund av covid-19. Viktigt att tänka på är att ha kunskap om zoom och testa att det fungerar.

5.3 Slutsats

I studien framgick det att förskollärare anser att pedagogiskt drama är en viktig del av förskolans arbete för att främja barns lärande och utveckling. Det kan exempelvis främja barns språkutveckling, matematikkunskaper och stärka både barns och vuxnas självkänsla samt självförtroende. Även om det inte förtydligas i läroplan för förskolan, Lpfö18 (Skolverket, 2018) vad pedagogiskt drama innebär beskriver förskollärare flera olika sätt för att arbeta med pedagogiskt drama i undervisningen på förskolan. Det kan innefatta rollspel, teater, dramatiseringar, forumteater, klassrumsspel och rollekar. Förskollärare har ett positivt förhållningssätt gentemot pedagogiskt drama och även om det finns begränsningar, som tidsbrist och kompetensbrist. På det stora hela ser förskollärare främst möjligheterna med det pedagogiska dramat.

5.4 Studiens relevans

Studien har en relevans för förskollärare, förskolan och förskollärarytbildningen. Det vi noterade under vår studie var att förskollärare har bristande kompetens inom pedagogiskt drama i förskolan, vilket de nämner i intervjuerna och som går att se i resultatanalysen. De nämner att enda fortbildningen inom det pedagogiska dramat har skett genom utbildningen och att det inte fanns någon skillnad på de som gick programmet för tjugo år sedan och för ett år sedan. Det tyder även på att utbildningen har brister och att det kan bero på att andra områden eller ämnen prioriteras.

Sett till förskolan ser vi att barn går miste om dramaundervisning då förskollärare i studien inte arbetar regelbundet med pedagogiskt drama. Barn lär sig på olika

lustfyllda sätt i förskolan, varpå pedagogiskt drama är en metod som kan gynna barns lärande och utveckling.

Det inverkar på samhället i stort eftersom pedagogiskt drama är en metod för att arbeta med samhällliga dilemman och situationer som skapar solidariska och demokratiska medborgare. Barn får arbeta tillsammans och omvandla sina värderingar till handling, vilket även utvecklar deras självförtroende och självkänsla.

5.5 Framtida forskning

Förslag på framtida studier kan vara att använda sig av observationer som metod för att därefter intervjua barn för att ta del av barns perspektiv utifrån pedagogiskt drama. Barns åsikter och känslor kan sätta ord på vad och varför pedagogiskt drama anses främja det lustfyllda lärandet. Det kan ge förskollärare motivation till att fortsätta och utveckla arbetet med pedagogiskt drama. Observationer kan skapa en fördjupning av det pedagogiska dramat då forskaren kan observera aktiviteter utifrån och bilda sig en uppfattning utifrån barns perspektiv. Intervjuerna blir ett komplement till det forskaren observerat.

Förhoppningsvis kan fortsatta studier bidra till ökad förståelse för pedagogiskt drama och den roll den spelar i förskolan. Estetiska läroprocesser är en viktig del i barns undervisning och utbildning då det skapar ett holistiskt lärande som sker med alla sinnen. När undervisningen sker under lustfyllda premisser ökar möjligheten för att barn ska kunna ta sig till och skapa nya kunskaper. Vi som blivande förskollärare vill se det pedagogiska dramat som en naturlig del av förskolan likt de andra estetiska uttrycksformerna. Vi har noterat att pedagogiskt drama kan bortprioriteras då det anses överväldigande.

Referenslista

- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Charalambous, C., & Yerosimou, M. (2020). Drama, Music and Media in Heritage Language Learning. *Journal of Education Culture and Society*, 6(2), 370–381.
<https://doi.org/10.15503/jecs20152.370.381>
- Cheung, P-K., He, M., Hui, A., & Wong, S. (2011) How Effective is a Drama-enhanced Curriculum Doing to Increase the Creativity of Preschool Children and Their Teachers?. *The Journal of Drama and Theatre Education in Asia*, 2(1), 21-48.
- Eladi, S., & Yerliyurt, N. (2017) The Efficacy of Drama in Field Experience: A Qualitative Study Using Maxqda, *Journal of Education and Learning*, 6(1), 10-26.
<http://dx.doi.org/10.5539/jel.v6n1p10>
- Erberth & Rasmuson, 2017 Rasmuson, V. & Erberth, B. (2016). *Undervisa i pedagogiskt drama*. Lund: Studentlitteratur.
- Fredriksson, K. (2013). *Drama som pedagogisk möjlighet. En intervjustudie med lärare i grundskolan* (Licentiatuppsats/Doktorsavhandling, Linköpings universitet). Nerladdad från <http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:623308/FULLTEXT01.pdf>
- Göteborgs universitet. (2019) *APA-lathunden – Baserad på APA6*.
https://medarbetarportalen.gu.se/digitalAssets/1757/1757623_apa-lathund.pdf
- Göteborgs universitet. (2020) *APA-lathunden – Baserad på APA7*.
https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/40505/34/gupea_2077_40505_34.pdf
- Lindqvist, A. (2019). *Bortglömda kroppar i ett akademiserat förskolläraryrke? Om förskollärestudenters läroprocess*. På Spissen forskning / Dance Articulated, Special Issue Bodily Learning 2019 5 (1), 43–64.
<http://dx.doi.org/10.18862/ps.2019.501.4>
- Nationalencyklopedin (NE) (u.å.). Dramaturgi.
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/dramaturgi>
- Nationalencyklopedin (NE) (u.å.). Reformpedagogik.
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/reformpedagogik>
- Skolverket (1998). *Läroplan för förskolan – Lpfö98*. Fritzes. Tillgänglig:
<http://ncm.gu.se/media/kursplaner/forskola/1998.pdf>
- Skolverket (2013). *Dramaarbete kräver ökad kompetens och mer tid*.
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/dramaarbete-kraver-okad-kompetens-och-mer-tid>

Skolverket (2018). *Läroplan för förskolan – Lpfö18*. Fritzes. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/undervisning/forskolan/laroplan-for-forskolan/laroplanlfo-18-for-forskolan>

Skolverket (2019). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2019*. (Sjätte upplagan). Skolverket. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/download/18.35e3960816b708a596c3965/1567674229968/pdf4206.pdf>

Sternudd, M. (2000). *Dramapedagogik som demokratisk fostran? Fyra dramapedagogiska perspektiv – dramapedagogik i fyra läroplaner*. (Doktorsavhandling, Uppsala universitet). Nerladdad från: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:165574/FULLTEXT01.pdf>

Tombak, A. (2014) *Importance Of Drama In Pre-School Education*. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 143, 372 – 378. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.07.497>

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed* [Elektronisk resurs]. (Reviderad utgåva). Stockholm: Vetenskapsrådet.

Öfverström, C. (2006). *Upplevelse, inlevelse och reflektion -drama som en aktiv metod* (Licentiatuppsats/Doktorsavhandling, Linköpings universitet). Nerladdad från: <http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:23431/FULLTEXT01>.

Bilaga 1

Intervjufrågor

1. Hur många år har ni arbetat i förskolan?
2. Vad har ni för utbildning?
3. Vad är det för ålder på barnen i barngruppen?
4. Vad innebär drama i förskolan för dig?
5. Vad har ni för kunskaper/utbildning och erfarenhet inom drama?
6. Hur använder ni drama i förskolan för att möjliggöra för barns lärande och utveckling?
7. Vilka svårigheter finns det med att arbeta med drama?
8. Vilken inverkan har drama på barnen?
9. Vad är syftet med att använda drama som metod i förskolan?
10. Hur är ni delaktig i att stötta barnen i arbetet med drama?
11. Hur skulle ni kunna utvecklas vidare inom drama?
12. Hur tolkar ni vad läroplan säger om användandet av drama i förskolan?
13. Tycker ni att drama är en viktig del av undervisningen i förskolan?

Bilaga 2

Missivbrev

Hej!

Vi är två studenter vid namn Vicktoria Eriksson och Andreas Eriksson från Mälardalens högskola. Vi är inne på vår sista termin på förskolläraryrket och läser just nu kursen "Självständigt arbete – Förskolepedagogiskt område" där vi ska genomföra en studie. Vi har valt att undersöka förskollärares förhållningsätt gentemot det estetiska området drama som metod i förskolan. Syftet med studien är att undersöka hur förskollärare beskriver sitt förhållningssätt till drama i förskolan, samt hur förskollärare beskriver hur de använder sig av drama för att främja barns utveckling och lärande.

Metoden för datainsamlingen är intervju. Intervjun består av ungefär 10 frågor som kommer ta ungefär 30 minuter. För att underlätta för vår studie kommer intervjuerna att spelas in och transkriberas. När kursen har blivit examinerad kommer inspelningen och transkriberingen raderas tillsammans med dina personliga uppgifter. På grund av covid-19 har vi tagit beslutet om att intervjuerna sker digitalt över zoom, vi ansvarar för att ni får tillgång till länk och att det flyter på.

Inför intervjun kommer att förtydliga Vetenskapsrådets (2017) forskningsetiska principer som sammanfattningsvis innebär att deltagande är frivilligt, allt sker genom samtycke och att du kan avsluta ditt deltagande när som helst utan konsekvenser. Studien kommer att publiceras på diva-portalen när den är godkänd.

Vi hoppas att du har möjlighet att delta i vår studie!

Med vänliga hälsningar

Andreas Eriksson & Vicktoria Eriksson

Om du har några frågor är du välkommen att kontakta någon av oss

Andreas Eriksson: aen18002@student.mdh.se eller

Vicktoria Eriksson: ven16002@student.mdh.se eller

Handledare: Lolita Gelinder, lolita.gelinder@mdh.se